

Bringing Israeli Officials to the International Criminal Court On the Crime of Aggression

*Abdollah Abedini*¹

1. Faculty Member of the Institution for Research and Development in the Humanities (SAMT), Tehran, Iran.
Email: a.abedini@samt.ac.ir

S.D.I.L.L.
The SD Institute of Law
Research & Study

Publisher:

Shahr-e- Danesh
Research And Study
Institute of Law

Article Type:

Original Research

DOI:

10.22034/JCLC.2022.345998.1705

Received:

7 May 2022

Accepted:

11 July 2022

Published:

22 August 2022

ABSTRACT

During decades of occupation, Israel's actions, including annexation of the West Bank, are considered a crime of aggression, with consequences for Israel both in terms of international responsibility law and criminal responsibility. In this article, we discuss the criminal responsibility of the Israeli authorities in this regard. This article, based on a descriptive-analytical method, first describes the events and then analyzes the annexation of the West Bank in the light of the provisions of the International Criminal Court in the light of the crime of aggression. The present article focuses on the possibility of raising the issue in the International Criminal Court due to the annexation of parts of the West Bank to Israel. According to the paper, the substantive and procedural conditions for investigating the

Copyright & Creative Commons:

© The Author(s). 2021 Open Access. This article is licensed under a Creative Commons Attribution Non-Commercial License 4.0, which permits use, distribution and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited. To view a copy of this licence, visit <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>.

crime of aggression in connection with the annexation are provided in the International Criminal Court, and the Court can examine the crime of aggression alongside war crimes and crimes against humanity.

Keywords: Annexation, Occupying Power, West Bank, Aggression, International Criminal Court.

Funding: The author(s) received no financial support (funding, grants, sponsorship) for the research, authorship, and/or publication of this article.

Author Contributions:

Abdollah Abedini: Conceptualization, Methodology, Validation, Formal analysis, Investigation, Resources, Writing - Original Draft, Writing - Review & Editing, Project administration.

Competing interests: The authors declare that they have no competing interests.

Citation:

Abedini, Abdollah “Bringing Israeli Officials to the International Criminal Court On the Crime of Aggression” *Journal of Criminal Law and Criminology* 10, no. 19 (August 22, 2022): 319-342.

E x t e n d e d A b s t r a c t

During decades of occupation, Israel's actions, including annexation of the West Bank, are considered a crime of aggression, with consequences for Israel both in terms of international responsibility law and criminal responsibility. In this article, we discuss the criminal responsibility of the Israeli authorities in this regard. This article, based on a descriptive-analytical method, first describes the events and then analyzes the annexation of the West Bank in the light of the provisions of the International Criminal Court in the light of the crime of aggression. The present article focuses on the possibility of raising the issue in the International Criminal Court due to the annexation of parts of the West Bank to Israel. According to the paper, the substantive and procedural conditions for investigating the crime of aggression in connection with the annexation are provided in the International Criminal Court, and the Court can examine the crime of aggression alongside war crimes and crimes against humanity. Acts of aggression in international law are considered as violations of treaty and customary obligations. The annexation of the territory is also considered as an act of aggression according to the resolution of the definition of aggression of the United Nations General Assembly. The act of aggression is a violation of paragraph 4 of article 2 of the United Nations Charter, which prohibits the threat or use of force in relations between States. On the other hand, this provision has a similar counterpart in customary international law, which can be seen in the 1974 resolution on the definition of aggression and the Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Cooperation among States in accordance with the Charter of the United Nations. As mentioned above, the customary aspect of this obligation has been confirmed by the International Court of Justice in various cases. Occupation in itself is a violation of the obligation not to resort to force in international law and has a similar prohibition to aggression. Occupying is considered a form of aggression. Annexing another's land to one's own land is also considered an act of aggression. As a result, the annexation of the land can be evaluated as a double violation.

By describing Israel's actions during the occupation period, which led to the gradual annexation of the occupied territories, the International Criminal Court's prosecution can, on its own initiative or by referring the situation of Palestine to the Court, include the issue of aggression as a crime subject to Article 8 of the Statute. The annexation of the occupied

territories of Palestine is an issue that has been ongoing since the beginning of the occupation of Palestine by Israel, and with Israel's settlements in the occupied territories, apart from committing war crimes, crimes against humanity and even genocide, which requires another study. The elements of aggression in the form of the conceptual definition of this crime in Article 8 were repeatedly carried out in the form of annexation of the territory by the Israeli authorities and with the support of the American authorities at the time in the Trump administration. At least two elements of preparation and design can be considered in this regard.

On the other hand, other formal and substantive conditions for the possibility of applying the Court's jurisdiction over the crime of aggression in this regard due to Palestine's membership in the Court, the approval of the Kampala Amendment, the approval of the Assembly of the member states of the Court, and the possibility of requesting the pre-trial branch to prescribe an investigation by the prosecutor in the event that the Security Council does not consider the implementation of Israel's actions as aggression, they have been fulfilled. In addition, Israeli authorities, as nationals of a non-member state, may commit the crime of aggression in the territory of a member state. In fact, in light of the decision of the Pre-Trial Chamber on 5 February 2021, which considered the West Bank, Gaza and East Jerusalem to be the territory of the State of Palestine, it can be considered that Israeli nationals, as a non-member state, commit the criminal act of aggression in the territory of a member state means Palestine has been committed.

رسیدگی به جنایت تجاوز مقامات اسرائیلی در دیوان کیفری بین‌المللی

عبدالله عابدینی^۱

۱. عضو هیأت علمی پژوهشکده تحقیق و توسعه علوم انسانی (سازمان سمت)، تهران، ایران.

* نویسنده مسؤول: Email: a.abedini@samt.ac.ir

چکیده:

در طول دهه‌ها اشغال، اقدامات اسرائیل در انضمام بخش‌هایی از کرانه باختری رود اردن می‌تواند به مثابه جنایت تجاوز قلمداد شود که هم از منظر حقوق مسؤولیت بین‌المللی و هم از منظر حقوق مسؤولیت کیفری، پیامدهایی را برای اسرائیل به همراه دارد. هدف این نوشتار توجه به جنبه مسؤولیت کیفری مقامات اسرائیلی است. بر اساس روش توصیفی - تحلیلی ابتدا به بیان وقایع می‌پردازیم و در ادامه در پرتو مقررات حاکم بر دیوان بین‌المللی کیفری، انضمام مورد نظر اسرائیل را در پرتو جنایت تجاوز تجزیه و تحلیل می‌نماییم. از این جهت، نوشتار حاضر متمرکز بر امکان طرح موضوع در دیوان به سبب انضمام بخش‌هایی از کرانه باختری به اسرائیل است. بر اساس بررسی انجام شده، شرایط ماهوی و شکلی لازم برای بررسی ارتکاب جنایت تجاوز در خصوص این انضمام در دیوان فراهم است و دیوان می‌تواند جنایت تجاوز را در کنار جنایات جنگی و جرایم علیه بشریت مورد بررسی قرار دهد.

کپی‌رایت و مجوز دسترسی آزاد:

کپی‌رایت مقاله در مجله پژوهش‌های حقوقی نزد نویسنده (ها) حفظ می‌شود. کلیه مقالاتی که در مجله پژوهش‌های حقوقی منتشر می‌شوند با دسترسی آزاد هستند. مقالات تحت شرایط مجوز 4.0 Creative Commons Attribution Non-Commercial License منتشر می‌شوند که اجازه استفاده، توزیع و تولید مثل در هر رسانه‌ای را می‌دهد، به شرط آنکه به مقاله استناد شود. جهت اطلاعات بیشتر می‌توانید به صفحه سیاست‌های دسترسی آزاد نشریه مراجعه کنید.

نوع مقاله:

پژوهشی

DOI:

10.22034/ILCJ.2022.345998.1705

تاریخ دریافت:

۱۷ اردیبهشت ۱۴۰۱

تاریخ پذیرش:

۲۰ تیر ۱۴۰۱

تاریخ انتشار:

۳۱ مرداد ۱۴۰۱

کلیدواژه‌ها:

انضمام، قدرت اشغالگر، کرانه باختری، تجاوز، دیوان بین‌المللی کیفری.

حامی مالی:

این مقاله هیچ حامی مالی ندارد.

مشارکت نویسندگان:

عبدالله عابدینی: مفهوم‌سازی، روش‌شناسی، اعتبار‌سنجی، تحلیل، تحقیق و بررسی، منابع، نوشتن - پیش‌نویس اصلی، نوشتن - بررسی و ویرایش، مدیریت پروژه.

تعارض منافع:

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

استناددهی:

عابدینی، عبدالله «رسیدگی به جنایت تجاوز مقامات اسرائیلی در دیوان بین‌المللی کیفری». مجله پژوهش‌های حقوق جزا و جرم‌شناسی ۱۰، ش. ۱۹ (۳۱ مرداد، ۱۴۰۰): ۳۱۹-۳۴۲.

مقدمه

همان‌گونه که یکی از نویسندگان به درستی اشاره کرده است، اشغال واژه‌ای است که از زمان ایجاد اسرائیل و تجربه جنگ‌های متعددی که از سال ۱۹۴۸ به بعد داشته، همواره با تاریخ اسرائیل عجین بوده است. این رژیم از زمان پایان جنگ ۶ روزه در سال ۱۹۶۷، سرزمین‌های متعددی را به اشغال خود درآورده است از جمله بلندی‌های جولان از سوریه و صحرای سینا از مصر.^۱

بر اساس مقررات حقوق بین‌الملل بشردوستانه، از آن زمان اسرائیل به‌عنوان قدرت اشغالگر شناخته می‌شود. در همین سال، پارلمان اسرائیل قانونی را به تصویب رساند که صلاحیت قانونگذاری و اداری این رژیم به مناطقی که پیش‌تر به‌عنوان بخشی از سرزمین فلسطین تحت قیمومت بریتانیا شناخته می‌شد (کرانه باختری)، تسری پیدا کند. در سال ۱۹۸۰ نیز پارلمان مزبور، اورشلیم یا بیت‌المقدس را به‌عنوان پایتخت اسرائیل اعلام کرد.^۲

اقدامات اسرائیل در این خصوص از منظر حقوق بین‌الملل، به مثابه انضمام خاک سرزمینی دیگر به سرزمین‌های تحت اختیار خود قلمداد می‌شود. این اقدامات اسرائیل موجب شد تا شورای امنیت و مجمع عمومی سازمان ملل از همان ابتدا، اسرائیل را به‌عنوان قدرت اشغالگر شناسایی کرده و از وی بخواهند که مقررات کنوانسیون چهارم ژنو ۱۹۴۹ را در این سرزمین‌ها رعایت نماید از جمله عدم جابه‌جایی جمعیت خود در سرزمین‌های اشغالی. موضوعی که از همان روزهای آغازین اشغال کرانه باختری از سال ۱۹۶۷ با ساختن شهرک‌های صهیونیست‌نشین در دستور کار اسرائیل قرار گرفت.^۳ این اقدام اسرائیل نیز از منظر جامعه بین‌المللی از جمله شورای امنیت سازمان ملل عملی غیرقانونی قلمداد شد.^۴

اخیراً مجمع عمومی سازمان ملل متحد نیز در تاریخ ۳ دسامبر ۲۰۱۹ طی قطعنامه‌ای از دولت‌های عضو ملل متحد خواست تا نسبت به تغییرات پیش از مرزهای ۱۹۶۷ در فلسطین اشغالی به هیچ وجه اقدامات مغایر اسرائیل را شناسایی نکنند. تنها ۷ کشور از جمله ایالات متحده، کانادا، استرالیا، جزایر مارشال، نائورو، اسرائیل و میکرونزی به این قطعنامه رأی منفی دادند. همچنین، طی قطعنامه دیگری با عنوان بلندهای جولان که با ۹ رأی منفی و ۹۱ رأی ممتنع به تصویب رسید، مجمع اعلام کرد که تصمیم اسرائیل در خصوص اجرای قوانین داخلی، صلاحیت قضایی و اداری خود در بلندهای جولان اشغالی باطل و بی‌اثر است و از اسرائیل خواست تا از این منطقه عقب‌نشینی کند. در قطعنامه دیگری از «کمیته راجع به اعمال حق غیر قابل سلب مردمان فلسطین» خواسته شد تا تمام تلاش خود را برای ترویج حق تعیین سرنوشت فلسطینیان و پایان بخشیدن به اشغال اسرائیل انجام دهد.^۵ از طرف

1. Benjamin Rubín. "Israel, Occupied Territories", *Max Planck Encyclopedia of Public International Law*, Online Version, at: www.opil.ouplaw.com: paras. 1-2.

2. Ibid, paras. 2-9.

3. See: S/RES/242 (1967)

۴. به طور مثال، نک به قطعنامه‌های شورای امنیت:

Resolutions 242 (1967), 338 (1973), 446 (1979), 452 (1979), 465 (1980), 476 (1980), 478 (1980), 1397 (2002), 1515 (2003), 1850 (2008), and 2334 (2016).

۵. برای مشاهده متن، اظهارات دولت‌های شرکت‌کننده و خبر مربوط به این قطعنامه‌ها نک: <https://www.un.org>

دیگر، فلسطین در سال ۲۰۱۸ به عضویت دیوان بین‌المللی کیفری درآمده و پس از آن مطابق بند نخست ماده ۱۳ و ماده ۱۴ اساسنامه، وضعیت فلسطین را از ۱۳ ژوئن ۲۰۱۴ بدون درج هیچ‌گونه تاریخ پایانی به دادستانی ارجاع کرد. دادستانی دیوان نیز بر اساس تحقیقات مقدماتی خود ارتکاب جنایات داخل در صلاحیت دیوان را در دسامبر ۲۰۱۹ محرز دانسته و شعبه پیش‌دادرسی دیوان نیز در فوریه ۲۰۲۱ صلاحیت خود را بر چهارچوب سرزمینی فلسطین مورد تأیید قرار داده است. اقدامات اسرائیل در موضوع انضمام بخش‌هایی از کرانه باختری، در کنار سایر جنایاتی که در این بازه زمانی مرتکب شده است، می‌تواند به‌عنوان مصداق بارز تجاوز در دیوان مطرح شود.^۶ نکته شایان ذکر اینکه دفتر دادستانی در تحقیقات مقدماتی خود تنها متمرکز بر احراز جنایات جنگی از سوی طرفین درگیر در وضعیت فلسطین بوده^۷ و نسبت به احراز سایر جنایات یعنی امکان‌سنجی ارتکاب احتمالی ژنوسید، جنایت علیه بشریت و تجاوز، موضوع را به مراحل بعدی محول کرده است.

از این‌رو، بحث حاضر متمرکز بر امکان‌سنجی طرح جنایت تجاوز از سوی اسرائیل در خصوص اقدامات این رژیم در انضمام تدریجی سرزمین‌های اشغالی است. پرسش اصلی این نوشتار آن است که آیا و به چه شکل امکان رسیدگی به جنایت تجاوز به دلیل انضمام بخش‌های مختلف فلسطین از سوی مقامات اسرائیلی در دیوان بین‌المللی کیفری وجود دارد؟ در برابر این پرسش، مفروض نوشتار حاضر آن است که در پرتو اقدامات انجام شده به‌خصوص شهرک‌سازی در مناطق اشغالی فلسطین، امکان رسیدگی به جنایت تجاوز در کنار سایر جرایم موضوع تحقیق دفتر دادستانی دیوان در وضعیت فلسطین وجود دارد. در ادامه، به‌صورت مختصر به بحث تعهدات دولت اشغالگر در سرزمین‌های اشغالی بر اساس تعهدات حقوقی بین‌المللی به‌خصوص حقوق بین‌الملل بشردوستانه و حقوق بین‌الملل بشر خواهیم پرداخت که به‌نوبه خود می‌تواند در رسیدگی دیوان مورد توجه قرار گیرد. پس از آن به‌طور مشخص موضوع امکان ارتکاب جنایت تجاوز را از منظر مقررات دیوان بررسی خواهیم کرد.

۱- اعمال و تفسیر حقوق قابل اعمال در دیوان در پرتو حقوق بین‌الملل بشر

پیش از ورود به موضوع حقوق بشر، این نکته شایان ذکر است که مقررات کنوانسیون چهارم لاهه در مورد مقررات جنگ زمینی مصوب ۱۹۰۷، کنوانسیون چهارم ژنو مصوب ۱۹۴۹ و پروتکل اول الحاقی مصوب ۱۹۷۷ چهارچوب حقوق بین‌الملل بشردوستانه در زمینه اشغال را تشکیل می‌دهند. این مقررات ذیل تعهداتی است که قدرت اشغالگر باید در سرزمین‌های اشغالی رعایت کند و به‌طور

6. Situation in the State of Palestine, accessed June 17, 2022, <https://www.icc-cpi.int/palestine>.

۷. مطابق نظر دفتر دادستانی در مورد تحقیقات مقدماتی در خصوص وضعیت فلسطین، جرائم جنگی که در این تحقیقات مورد بحث قرار گرفته تنها باید به‌عنوان نمونه‌هایی از امکان ارتکاب جنایات داخل در صلاحیت دیوان در وضعیت فلسطین در نظر گرفته شود. به عبارت دیگر، این بررسی اولیه باید در پرتو آستانه لازم جهت احراز اینکه آیا جرمی در معنای صلاحیت دیوان ارتکاب یافته یا خیر، در نظر گرفته شود. زمانی که چنین آستانه‌ای احراز شد، دادستانی می‌تواند وضعیت ارجاع شده را از جمیع جهات مدنظر قرار دهد و محدود به ارتکاب جرایم خاصی مثل جنایات جنگی نباشد. نک: Office of the Prosecutor, Prosecution request pursuant to article 19(3) for a ruling on the Court's territorial jurisdiction in Palestine, ICC-01/18, 22 January 2020, paras. 94-99.

خاص توسط دیوان بین‌المللی دادگستری در نظر مشورتی موسوم به دیوار حائل در خصوص اقدامات اسرائیل در ساخت دیوار مطرح شده است.^۸ با این حال، اسرائیل معتقد است که کرانه باختری و نوار غزه اشغال نشده‌اند بلکه سرزمین‌هایی هستند که در مورد آنها اختلاف وجود دارد. وزیر خارجه اسرائیل معتقد است که سرزمین‌های مزبور تا پیش از جنگ ۱۹۴۷ تحت هیچ حاکمیت شناخته شده و مشروعی وجود نداشته است و به همین دلیل، نباید آنها را اشغال شده نامید. از این رو، اسرائیل کنوانسیون چهارم ژنو را در ارتباط با حمایت از غیر نظامیان در زمان جنگ در سرزمین‌های اشغالی فلسطین به صورت قانونی^۹ قابل اعمال نمی‌داند.^{۱۰} با این حال، ارکان ملل متحد همچون شورای امنیت، مجمع عمومی و دیوان بین‌المللی دادگستری کنوانسیون چهارم ژنو را در این سرزمین‌ها قابل اعمال می‌دانند.^{۱۱} به طور مشخص دیوان در نظر مشورتی دیوان حائل اشاره می‌کند که اسرائیل برخلاف ماده ۴۹ کنوانسیون چهارم ژنو ۱۹۴۹ از سال ۱۹۷۷ سیاستی را در پیش گرفته که بر اساس آن مبادرت به ساخت شهرک‌هایی در سرزمین‌های اشغالی فلسطین نموده است.^{۱۲} در ادامه به موضوع تطبیق رسیدگی در دیوان با موازین حقوق بین‌الملل بشر می‌پردازیم.

توجه به موضوع نقض‌های مرتبط با نظام حقوق بین‌الملل بشر در بحث ما از آن جهت اهمیت دارد که دیوان بین‌المللی کیفری بر اساس اساسنامه و رویه قضایی خود ملزم است تا در اعمال و تفسیر حقوق قابل اعمال در رسیدگی‌ها به نحوی عمل کند که اجرا و تفسیر مزبور با حقوق بشر به رسمیت شناخته شده بین‌المللی سازگار باشد.^{۱۳} شعبه تجدیدنظر دیوان در این باره معتقد است «حقوق بشر، اساسنامه دیوان را پی‌ریزی کرده و هر جنبه از اساسنامه، از جمله اعمال صلاحیت دیوان نیز از این امر متأثر است. بر این اساس، مقررات اساسنامه باید به نحوی تفسیر شوند و از همه مهم‌تر به نحوی اجرا شوند که با حقوق بشر شناخته شده بین‌المللی انطباق و سازگاری داشته باشند.» از این رو، در این قسمت، به مباحث حقوق بشری مرتبط با موضوع مورد بحث می‌پردازیم.^{۱۴} اصولاً سازکار اصل حق تعیین سرنوشت به‌عنوان اساسی‌ترین حق بشری که از ویژگی یک قاعده آمره^{۱۵} برخوردار است، در اثر اشغال نظامی خارجی به شکل برجسته‌ای خودنمایی می‌کند. بر این

8. Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion, ICJ Reports 2004, paras. 123 et seq.

9. de jure

10. Policy Department of Directorate-General for External Policies, Occupation/ annexation of a Territory, 2015: 28, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/534995/EXPO_STU\(2015\)534995_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/534995/EXPO_STU(2015)534995_EN.pdf).

۱۱. به‌عنوان نمونه در برخی قطعنامه‌های شورای امنیت، بر اعمال کنوانسیون چهارم و متابعت اسرائیل از آن تأکید شده است. همچنین، دیوان در نظر مشورتی موسوم به دیوار حائل در بند ۱۰۱ خود به این موضوع اشاره دارد. نک: S/RES/446 (1979), para. 3, S/RES/2334 (2016), para. 2 of preamble and Wall Advisory Opinion, op.cit, para. 101.

12. ICJ Reports 2004, op.cit, para. 120.

13. Article 21 (3) of the ICC Statute.

14. Appeals Chamber, The Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo, ICC-01/04-01/06-772, 2006: para. 37.

۱۵. کمیسیون حقوق بین‌الملل در مطالعه خود بر روی قاعده آمره، در گزارش چهارم در سال ۲۰۱۹، اصل حق تعیین ←

اساس، مردمان تحت اشغال خارجی این حق را دارند تا برای کسب استقلال و تعیین سرنوشت خود دست به مبارزه مسلحانه بزنند. دولت‌های دیگر نیز موظفند از آنها حمایت به عمل آورند. البته شایان ذکر است که در زمان صلح نیز مردمان یک کشور حق دارند در راستای حق تعیین سرنوشت خود کام بردارند. با این حال، توجه به این اصل در زمان اشغال نظامی، چشمگیرتر است. بنابراین، نه تنها، اشغال نظامی موجب می‌شود تا مردمان سرزمین تحت اشغال، این حق را داشته باشند که در راستای حق تعیین سرنوشت خود در قالب پایان دادن به اشغال نظامی عمل کنند، بلکه دولت اشغالگر نیز حق ندارد با انجام اقداماتی نظیر انضمام خاک آنها به سرزمین خود، موجب مخدوش شدن اصل مزبور به شکلی مضاعف شود. همان‌گونه که گفته شد، دولت‌های دیگر نیز متعهد هستند تا از چنین مردمانی در راستای حق تعیین سرنوشت خود به صورت سلبی و ایجابی حمایت نمایند.

دیوان در نظر مشورتی دیوار حائل، در مقام بیان قواعد قابل اعمال در این وضعیت در ابتدا به موضوع اصل حق تعیین سرنوشت می‌پردازد و ضمن برشمردن اهمیت و درج این اصل در منشور ملل متحد، قطعنامه ۲۵۲۶ مجمع عمومی و مواد یک مشترک میثاقین، از آن به‌عنوان تعهدی ارگامنس یاد می‌نماید و معتقد است اقداماتی که اسرائیل در ساختن دیوار حائل انجام داده، به نقل از تعبیر گزارش دبیر کل ملل متحد، منجر به انضمام عملی سرزمین اشغالی فلسطین به اسرائیل شده است.^{۱۶} نکته دیگری که باید بدان اشاره کرد، اعمال تعهدات حقوق بشری دولت اشغالگر و سرزمین تحت اشغال می‌باشد. این دسته از حقوق هم در کنوانسیون چهارم ۱۹۴۹ و هم در میثاقین درج شده است. در واقع، از منظر حقوق بشردوستانه، دولت اشغالگر متعهد است تا حقوق ذی‌ربط را برای ساکنان سرزمین اشغالی فراهم سازد از جمله حق بر احترام به شخص، شرف، حقوق خانوادگی، آیین‌ها و مناسک مذهبی، آداب و رسوم، حق بر بهداشت، منع شکنجه و رفتار غیرانسانی، منع گروگان‌گیری و حق بر کار (مواد ۲۷ تا ۴۰). تعهدات حقوق بشر نیز از باب اجرا در زمان صلح و جنگ^{۱۷} و همچنین، از باب قاعده اعمال صلاحیت دولت اشغالگر بر سرزمین‌های اشغالی^{۱۸} و همچنین، اعمال قاعده فرا سرزمینی بودن تعهدات به‌خصوص تعهدات حقوق بشری در سرزمین‌های اشغالی^{۱۹} از سوی دولت اشغالگر باید رعایت گردند.^{۲۰} این نکته توسط دیوان در نظر مشورتی دیوار حائل نیز مد نظر قرار گرفته

سرنوشت را یک قاعده آمره می‌داند که در کارهای پیشین کمیسیون بدان اشاره شده است. جالب توجه اینکه در زمان بحث بر روی این موضوع در کمیته ششم مجمع عمومی، تنها دولتی که به ویژگی آمره این اصل متعرض شد، دولت اسرائیل بود. نک:

Fourth Report of the *Special Rapporteur*, Mr. Dire Tladi, 71st session of the ILC, 2019: 49, at: <https://legal.un.org/docs/?symbol=A/CN.4/727>.

16. ICJ Reports 2004, op.cit, paras. 87-89; 115 et seq.

17. Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, Advisory opinion, 1996: para. 25; ICJ Reports 2004, op. cit, para. 106; Armed Activities on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda), ICJ Reports 2005: para. 216.

18. ICJ Reports 2004, op.cit, para. 110.

19. See, Noam Lubell. "Human Rights Obligation in Military Occupation," *International Review of the Red Cross* 885(2012).

20. See, Louise Doswald-Beck. *Human Rights in Times of Conflict and Terrorism* (Oxford: Oxford University Press, 2001).

است. دیوان معتقد است که حمایت‌های ارائه شده در کنوانسیون‌های حقوق بشری در زمان مخاصمه مسلحانه متوقف نمی‌شود. ضمن اینکه در زمان اشغال نظامی، قواعد حقوق بین‌الملل بشردوستانه به مثابه حقوق خاص^{۲۱} نسبت به حقوق بین‌الملل بشر اعمال می‌شوند.^{۲۲}

۲- انضمام سرزمین به مثابه تجاوز و امکان تعقیب در دیوان

در این قسمت ابتدا به موضوع جرم تجاوز از منظر حقوق بین‌الملل به‌طور کلی و حقوق بین‌الملل کیفری به‌طور خاص می‌پردازیم. سپس، در ادامه به موضوع امکان‌سنجی اعمال صلاحیت دیوان بر موضوع انضمام سرزمین از سوی اسرائیل پرداخته می‌شود.

۲-۱- جرم تجاوز

همان‌گونه که گفته شد، اسرائیل در طول دهه‌ها اشغال سرزمین‌های فلسطین، اقدام به انضمام سرزمین‌های مزبور کرده است. مطابق نظر مشورتی ۹ جولای ۲۰۰۴ دیوار در دیوان بین‌المللی دادگستری^{۲۳} و تصمیم ۵ فوریه ۲۰۲۱ شعبه پیش‌دادرسی دیوان بین‌المللی کیفری، اسرائیل حداقل میان خط سبز مورد نظر قطعنامه ۶۲ شورای امنیت در سال ۱۹۴۸ تا مرزهای اردن را به اشغال خود درآورده است که شامل بیت‌المقدس شرقی و کرانه باختری رود اردن می‌شود.^{۲۴} توضیح اینکه عمل تجاوز در حقوق بین‌الملل در دو معنا به کار گرفته می‌شود: نخست، تجاوز به معنای اقدامی که موجب مسؤلیت دولت خواهد بود و دوم، تجاوز به معنای جنایت بین‌المللی که مسؤلیت فردی کیفری را به همراه خواهد داشت. این تفکیک بر اساس بند پنجم قطعنامه تعریف تجاوز مصوب مجمع عمومی سازمان ملل متحد در ۱۹۷۴ صورت گرفته است.^{۲۵} در قسمت نخست، در صورتی که عمل تجاوز محقق شود، بر اساس قواعد عام حقوق بین‌الملل که در طرح مسؤلیت دولت مصوب ۲۰۰۱ کمیسیون حقوق بین‌الملل آمده، مسؤلیت یک دولت مورد بررسی قرار می‌گیرد.

انضمام سرزمین در حقوق بین‌الملل این‌گونه تعریف شده است: «تحصیل سرزمین توسط یک کشور به بهای از دست رفتن سرزمین کشوری دیگر از طریق توسل به زور.»^{۲۶} دلیل غیر قانونی بودن انضمام سرزمین در حقوق بین‌الملل مبتنی بر توسل به زور غیر مجاز است که می‌توان نمونه بارز آن را در قطعنامه ۶۶۲ شورای امنیت در مورد تجاوز عراق به کویت در سال ۱۹۹۰ مشاهده نمود. ضمن اینکه در ماده ۵۲ کنوانسیون حقوق معاهدات وین مصوب ۱۹۶۹ نیز به این نکته اشاره شده که اگر انعقاد معاهده از طریق تحمیل زور بر کشوری دیگر باشد، از موجبات بطلان مطلق معاهده

21. lex specialis

22. ICJ Reports 2004, op.cit, para. 112; See also, International Legal Protection of Human Rights in Armed Conflict, UN Human Rights, Office of the High Commissioner, 2011.

23. ICJ Reports 2004, op.cit, para. 78.

24. Situation in the State of Palestine, ICC-01/18-143, 2021: para. 118.

25. Definition of Aggression, United Nations General Assembly Resolution 3314 (XXIX), 1974.

26. Rainer Hofmann "Annexation", *Max Planck Encyclopedia of Public International Law*, Online Version, www.opil.ouplaw.com: para. 1.

تلقی می‌شود.

مطابق حقوق بین‌الملل توسل به زور، انضمام تمام یا بخشی از یک سرزمین توسط کشوری دیگر به‌عنوان عمل تجاوزکارانه شناخته شده است. بر اساس ماده ۱ قطعنامه تعریف تجاوز، «توسل به نیروی نظامی از سوی یک دولت علیه حاکمیت، یکپارچگی سرزمینی و استقلال سیاسی کشوری دیگر یا مغایر با منشور ملل متحد»^{۲۷} به مثابه تجاوز قلمداد شده است. در ماده ۳ قطعنامه نیز مصادیقی به‌صورت تمثیلی در راستای توصیف اقدامات تجاوزکارانه درج شده است. شایان ذکر اینکه تمامی این مصادیق از منظر مسؤولیت دولت، مد نظر طراحان قطعنامه بوده است. یکی از مصادیق مورد نظر در این قطعنامه که به‌صورت تمثیلی بیان شده عبارت است از «هرگونه اشغال نظامی یا انضمام تمام یا بخشی از خاک کشوری دیگری از طریق توسل به زور»^{۲۸}.

ضمن اینکه مجمع عمومی سازمان ملل در قطعنامه معروف دیگری تحت عنوان «اصول حاکم بر روابط دوستانه میان دولت‌ها بر اساس منشور ملل متحد» مصوب ۱۹۷۰ اعلام کرده است «سرزمین هیچ دولتی نباید از سوی دولتی دیگر در نتیجه تهدید یا توسل به زور به دست آورده شود. هرگونه سرزمینی که به این شکل از سوی دولتی تحصیل شود نباید به‌عنوان وضعیتی قانونی به رسمیت شناخته شود»^{۲۹}. دیوان نیز در قضیه نیکاراگوئه این قطعنامه را تبلور حقوق بین‌الملل عرفی دانسته است.^{۳۰} همچنین، دیوان در نظر مشورتی دیوار نیز به غیر قانونی بودن تحصیل سرزمین از طریق زور به‌عنوان یک قاعده عرفی حقوق بین‌الملل تأکید کرده است.^{۳۱}

27. Aggression is the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations, as set out in this Definition.

۲۸. سایر مصادیق قطعنامه عبارتند از: الف) هجوم یا حمله توسط نیروی نظامی یک کشور به سرزمین کشوری دیگر، یا هرگونه اشغال نظامی یا انضمام تمام یا بخشی از خاک کشوری دیگری از طریق توسل به زور؛ ب) بمباران کشوری دیگر توسط نیروی نظامی یک کشور یا توسل به هرگونه سلاح از سوی یک دولت علیه سرزمین دولتی دیگر؛ پ) محاصره بنادر یا سواحل یک کشور توسط نیروی نظامی کشوری دیگر؛ ت) حمله به نیروهای زمینی، دریایی یا هوایی یک کشور یا ناوگان دریایی و هوایی کشوری دیگر از طریق نیروی نظامی؛ ث) توسل به نیروی نظامی توسط یک کشور که در سرزمین کشوری دیگر بر اساس توافقنامه کشور پذیرنده حضور دارند به نحوی که مغایر با موافقت‌نامه مزبور یا هرگونه تمدید حضور در آن سرزمین پس از دوران اختتام موافقت‌نامه مزبور باشد؛ ج) اجازه به استفاده از سرزمین یک دولت توسط دولتی دیگر جهت ارتکاب عمل تجاوزکارانه علیه دولت ثالث؛ ح) اعزام دسته‌جات، گروه‌ها، چریک‌ها و مزدوران مسلح توسط یا از طرف یک کشور تا اقدامات نظامی را علیه دولت دیگر انجام دهند به‌نحوی که از چنان شدتی برخوردار باشد تا در قالب یکی از اقدامات بالا قرار گیرد یا به شکلی باشد که مستلزم مداخله اساسی وی در آنها تلقی شود.

برخی معتقدند که بهتر است جنایت تجاوز صرفاً به موارد توأم با جنگ یا هرگونه حمله و تهاجم به سرزمین یک دولت و یا اشغال و یا الحاق سرزمینی ناشی از حمله و تجاوز مزبور محدود گردد زیرا گسترش بیش از حد مفهوم جنایت به صلاح دولت‌ها نیست. نک: مجید شایگان فرد، «دیوان بین‌المللی کیفری و صلاحیت رسیدگی به جنایت تجاوز»، فصلنامه حقوق ۳۸ (۱۳۸۷): ۲۶۵.

29. A/RES/2625, 24 October 1970: para. 1.

30. Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua, ICJ Reports 1986: paras. 187- 190.

31. ICJ Reports 2004, op.cit, para. 87.

از طرفی، قطعنامه‌های شورای امنیت و مجمع عمومی سازمان ملل از همان ابتدای روزهای ۱۹۶۷، اقدامات اسرائیل را در خصوص شهرک‌سازی و اقدامات دیگر مغایر با کنوانسیون چهارم ژنو ۱۹۴۹، در تعارض با حقوق بین‌الملل قلمداد کرده است. به عنوان مثال، شورای امنیت در آخرین قطعنامه خود در خصوص وضعیت فلسطین، در بند اول اجرایی چنین اشعار می‌دارد «دوباره تأیید می‌کند که ساخت شهرک‌های اسرائیلی در سرزمین اشغالی فلسطین از سال ۱۹۶۷ از جمله بیت‌المقدس شرقی، از اعتبار قانونی برخوردار نیست و به مثابه نقض آشکار حقوق بین‌الملل قلمداد می‌گردد...». همچنین، در بند دوم، از اسرائیل خواسته شده تا فوراً اقدامات مزبور را خاتمه دهد و در بند سوم تغییرات ایجاد شده از ۴ ژوئن ۱۹۶۷ از جمله با بیت‌المقدس را مورد شناسایی قرار نمی‌دهد.^{۳۳}

از طرفی گزارش‌های متعددی که دبیر کل سازمان ملل پیرو درخواست مجمع عمومی از وضعیت اجرای مقررات حقوق بشر و بشردوستانه در سرزمین‌های اشغالی فلسطین منتشر شده، همگی نشان از ارتکاب نقض‌های فاحش اسرائیل در خصوص تعهدات مربوطه است.^{۳۳}

ضمن اینکه گزارشگر ویژه شورای حقوق بشر در ۲۰ ژوئن ۲۰۱۹ در خصوص موضوع «وضعیت حقوق بشر در سرزمین اشغالی فلسطین از سال ۱۹۶۷» در خصوص اعلام موضع و اقدامات بعدی مقامات اسرائیلی پیرامون انضمام ۳۰٪ سرزمین‌های اشغالی اعلام کرده است که «بیانات اخیر مقامات عالی‌رتبه سیاسی اسرائیل و دیپلمات‌های آمریکایی در مورد حمایت از انضمام بخش‌هایی از کرانه باختری اشغالی از سوی اسرائیل در تعارض آشکار با ممنوعیت مطلق و مصرح انضمام سرزمین‌های اشغالی است. حقوق بین‌الملل در این زمینه واضح است: انضمام و فتح سرزمین توسط منشور ملل متحد ممنوع شده است و فرقی نمی‌کند این تحصیل سرزمین به واسطه تجاوز بوده یا جنگ دفاعی.» وی از جامعه بین‌المللی خواسته تا هم‌اکنون به‌طور صریح و کامل اعلام کند هرگونه انضمام عملی سرزمین اشغالی فلسطین از سوی اسرائیل محکوم خواهد شد و به رسمیت شناخته نخواهد شد. وی همچنین، از جامعه بین‌المللی خواست تا امکانات خود را برای اتخاذ اقدامات جبرانی و اقدامات متقابل در دسترس، مد نظر داشته باشد.^{۳۴}

بر این اساس، اقدام اسرائیل اعم از اینکه مرتکب اشغال نظامی سرزمین اشغالی فلسطین شده و چه اینکه از سال ۱۹۶۷ تاکنون به‌صورت عملی مبادرت به انضمام سرزمین‌های اشغالی نموده است، تردیدی در این برداشت باقی نمی‌گذارد که عمل مزبور از مصادیق بارز عمل تجاوزکارانه محسوب می‌شود.

اما در وجه دوم که مورد نظر اساسنامه دیوان است، در صورتی که یک فرد در مقام رهبری یک کشور یا یکی از مقامات عالی‌رتبه دولتی مبادرت به انجام اقداماتی در چهارچوب تعریف تجاوز نماید،

32. S/RES/2334, 23 December 2016.

۳۳. به عنوان مثال، نک:

Report of the Secretary-General, Israeli settlements in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and the occupied Syrian Golan, October 5, 2018, https://www.ecoi.net/en/file/local/1447363/1226_1540211469_n1830851.pdf

34. "Annexation is a flagrant violation of international law, says UN human rights expert", June 20, 2019, <https://www.ohchr.org>.

بر اساس حقوق بین‌الملل کیفری که در ماده ۵ اساسنامه دیوان بین‌المللی کیفری نیز درج شده،^{۳۵} تحت تعقیب کیفری قرار خواهد گرفت.^{۳۶} شایان ذکر اینکه دولت‌های عضو دیوان نیز در اجلاس بازنگری کامپالا در سال ۲۰۱۰ اقبال خود را به مصادیق مندرج در قطعنامه تعریف تجاوز مجمع عمومی در جهت تعیین مسؤولیت کیفری جرم تجاوز به‌عنوان یکی از جرایم داخل در صلاحیت دیوان اعلام نمودند.^{۳۷}

در خصوص وجه کیفری جنایت تجاوز باید چنین اظهار نمود که مطابق عناصر جرایم دیوان، مرتکب شخصی است که به واسطه دارا بودن سمت رسمی به‌طور مؤثر بر اقدام نظامی یا جهت سیاسی یک کشور که مرتکب اقدام تجاوزکارانه شده، کنترل دارد.^{۳۸} مقامات کشوری و لشکری اسرائیلی و حتی غیر اسرائیلی که از انضمام سرزمین‌های اشغالی حمایت مؤثر به عمل می‌آورند، واجد توصیف مندرج در این بند هستند.

طبق ماده ۸ مکرر که انعکاس تعریف قطعنامه تعریف تجاوز است، جنایت تجاوز «طراحی، آماده‌سازی، شروع یا اجرای عمل تجاوزکارانه‌ای است که از سوی یک شخص با موقعیت مؤثر در اعمال کنترل بر یا در مقام راهبری اقدام سیاسی یا نظامی یک کشور است و اقدام مزبور به واسطه ویژگی، شدت و مقیاس موجود نقض فاحش منشور ملل متحد می‌باشد.» همان‌گونه که مفسران اساسنامه دیوان اظهار داشته‌اند، ماهیت جرم تجاوز به نحوی است که ویژگی رهبری شخص مرتکب در آن بارز است. در واقع، این شخص راهبری سیاسی یا نظامی یک کشور را در اختیار دارد یا اعمال کنترل مؤثری برای امور سیاسی یا نظامی یک کشور دارد.^{۳۹} شرط بعدی مورد نظر در ارتکاب جرم مزبور، ویژگی، شدت و مقیاس آن است به نحوی که نقض بارز منشور تلقی می‌شود. بنابراین، هر عمل تجاوزکارانه‌ای به معنای تجاوز در ماده ۸ مکرر و در نتیجه، قابل طرح در دیوان نیست. از منظر عناصر جرایم دیوان، ملاک بارز بودن نقض منشور مبتنی بر درک و دریافت مرتکب از مجموعه حقایقی است که نشان می‌دهد عمل ارتكابی وی در قالب استفاده از نیروی نظامی مغایر با منشور

35. Article 8 bis of Rome Statute of the International Criminal Court: Crime of Aggression.

۳۶. برای مطالعه تاریخچه جرم تجاوز، نک: حسین آقایی جنت‌مکان. «تعریف، عناصر و شروط اعمال صلاحیت دیوان بین‌المللی کیفری نسبت به جنایت تجاوز با نگاهی به موافقت‌نامه کامپالا»، *مجله حقوقی بین‌المللی* ۴۴ (۱۳۹۰): ۱۸۴-۱۶۳. همچنین، در مورد مسؤولیت کیفری مقامات نظامی و سران دولت‌های متجاوز در پرتو تعیین مسؤولیت و مجازات آنها طبق اساسنامه دیوان، نک: حامد صفایی آتشگاه و مهرداد سلامی. «مسؤولیت سران و نظامیان دولت‌های متجاوز در اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی»، *فصلنامه مطالعات بین‌المللی پلیس* ۱۹ (۱۳۹۳): ۱۰۵-۱۲۸؛ زینب پورخاقان، «بررسی جرم تجاوز در کنفرانس بازنگری اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی»، *پژوهش‌های حقوقی* ۱۷ (۱۳۸۹): ۵۲۷-۵۴۲.

37. Amendments on the crime of aggression to the Rome Statute of the International Criminal Court, 2010: Accessed 17 June, 2022, www.treaties.un.org.

38. The perpetrator was a person in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of the State which committed the act of aggression.

برای مطالعه بیشتر، نک: هیبت‌الله نژندی منش و وحید بذار، «تکمیلی بودن صلاحیت دیوان بین‌المللی کیفری و جنایت تجاوز»، *آموزه‌های حقوقی کیفری* ۱۴ (۱۳۹۶): ۲۱۱-۲۰۹.

39. William Schabas. *The International Criminal Court: A Commentary on the Rome Statute*, 2nd Ed. (Oxford: Oxford University Press, 2016), 309.

ملل متحد است. ضمن اینکه صفت «بارز» در «نقض بارز» یک ملاک عینی است.^{۴۰} در خصوص ویژگی مرتکب به لحاظ طراحی، آماده‌سازی، شروع و اجرا^{۴۱} می‌توان دست‌کم دو عنصر طراحی و آماده‌سازی را برای تحقق انضمام بخشی از کرانه‌های باختری رود اردن از سوی مقامات اسرائیل مشاهده کرد. در ماه‌های اخیر نیز وعده‌ها، طرح‌ها و نقشه‌هایی که نتانیاهو و ترامپ در قالب معامله قرن مطرح کرده‌اند، تأییدی بر این نگاه است. با این حال، برخی مفسرین اساسنامه معتقدند که مفهوم طراحی «صرفاً به قابلیت مرتکب در راهبری تجاوز از طریق طراحی یک نقشه یا برنامه برای تجاوز اشاره دارد که در مرحله بعد این تجاوز به وقوع می‌پیوندد.»^{۴۲} در واقع، این دسته از صاحب‌نظران به درستی اشاره می‌کنند که حتی طراحی نقشه و برنامه‌ریزی برای تجاوز به تنهایی کفایت نمی‌کند و عمل تجاوز کارانه باید در عمل نیز به وقوع بپیوندد.^{۴۳} همچنین، در مورد معنای آماده‌سازی نیز چنین گفته شده که مرتکب در این حالت در مقام رهبری قرار دارد و در مراحل ابتدای جرم تجاوز مشارکت دارد در حالی که هنوز عمل متجاوزانه در عمل وارد مرحله اجرایی حمله و تهاجم نشده است.^{۴۴} در مجموع، به نظر می‌رسد که هرگونه اقدامی که داخل در مفهوم اجرایی شدن نقشه انضمام بخش‌هایی از کرانه رود باختری به اسرائیل قرار گیرد، می‌تواند با اطمینان بیشتری سخن از وقوع عمل تجاوز کارانه اسرائیل و مقامات آن به زبان آورد.

۲-۲- اعمال صلاحیت دیوان

در این راستا، یکی از اقداماتی که فلسطین می‌تواند برای مقابله با این اقدام اسرائیل انجام دهد، توجه دادن دادستانی دیوان یا ابتکار خود دادستانی به موضوع مزبور در خلال تحقیقات است. شایان ذکر اینکه نخستین بار، دولت فلسطین در اول ژانویه ۲۰۱۵ اعلامیه‌ای را بر اساس بند ۳ ماده ۱۲ اساسنامه رم به دیوان ارائه نمود و به این ترتیب، صلاحیت دیوان را بر جرایم ادعایی ارتكابی در سرزمین اشغالی فلسطین از جمله در اورشلیم شرقی از تاریخ ۱۳ ژوئن ۲۰۱۴ خواستار شد. در دوم ژانویه ۲۰۱۵، دولت فلسطین به عضویت دیوان درآمد و اسناد الحاق خود را به دبیر کل ملل متحد تودیع نمود. در نتیجه، اساسنامه نیز در تاریخ اول فوریه ۲۰۱۵ برای فلسطین الزام‌آور شد.^{۴۵} دادستان دیوان نیز متعاقب دریافت اعلامیه دولت فلسطین مطابق قسمت سوم از بند اول ماده ۲۵ مقررات دفتر دادستانی بررسی مقدماتی خود را در این خصوص آغاز کرد. در ۲۰ دسامبر ۲۰۱۹، دادستان اعلام کرد که بر اساس ارزیابی جامع، مستقل و عینی خود از تمام اطلاعات قابل اتکا، بررسی

40. Elements of Crimes, Crime of aggression.

41. Schabas. op.cit, 308; Gerhard Werle and Florian Jeßberger. *Principles of International Criminal Law*, 4th Ed (Oxford: Oxford University Press, 2020), 598-599.

42. Zimmermann and Freiburg. Article 8bis, Otto Triffterer and Kai Ambos (eds), *The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary* 3rd Ed (UK: C.H. Beck, Hart, Nomos, 2016), 589.

43. Ibid, 588.

44. Ibid, 589.

۴۵. شایان ذکر اینکه اسرائیل از امضاکنندگان اساسنامه رم بود اما پس از لازم‌الاجرا شدن آن در سال ۲۰۰۲، به طور رسمی امضای خود را پس گرفت. نک:

<https://treaties.un.org>

مقدماتی نسبت به وضعیت فلسطین انجام شد و دادستان چنین تصمیم گرفت که تمام معیارهای لازم طبق اساسنامه رم برای آغاز تحقیقات وجود دارد. با این حال، باتوجه به برخی موضوعات حواشی وضعیت فلسطین اعم از مسائل حقوقی و حقایق، مطابق بند سوم ماده ۱۹ اساسنامه، دادستان تصمیم گرفت تا از شعبه پیش‌دادرسی نخست درخواست کند تا در خصوص قلمرو صلاحیت سرزمینی دیوان طبق قسمت اول از بند دوم ماده ۱۲ اساسنامه در مورد فلسطین اظهار نظر کند.^{۴۶}

شعبه مزبور نیز در ۲۸ ژانویه ۲۰۲۰ قرار خود را در این باره صادر کرد و مواعد زمانی لازم برای ارائه لوایح و رسیدگی به ملاحظات مندرج در درخواست دادستانی تعیین نمود.^{۴۷} در تاریخ ۵ فوریه ۲۰۲۱، شعبه پیش‌دادرسی دیوان تصمیم خود را در مورد درخواست دادستانی دیوان پیرامون وضعیت فلسطین صادر نمود. بر این اساس دیوان با اکثریت دو به یک اعلام کرد که فلسطین در معنای دولت عضو اساسنامه مؤسس دیوان موسوم به اساسنامه رم، دارای وضعیت کشور عضو می‌باشد و صلاحیت سرزمینی لازم برای اعمال صلاحیت از سوی دیوان بر وضعیت ارجاعی از سوی این کشور برای دادستان و دیوان فراهم می‌باشد.^{۴۸}

شایان ذکر است که دولت فلسطین در ۲۲ می ۲۰۱۸ پس از عضویت در دیوان مطابق بند نخست ماده ۱۳ و ماده ۱۴ اساسنامه، وضعیت فلسطین را از ۱۳ ژوئن ۲۰۱۴ بدون درج هیچ‌گونه تاریخ پایانی به دادستانی ارجاع کرد. دادستانی نیز همانند مورد پیشین، تحقیقات لازم برای تأمین شرایط حقوقی لازم طبق اساسنامه رم را آغاز نموده است.^{۴۹}

اگر هر یک از موارد ارجاع شده از سوی فلسطین به دیوان مورد پذیرش نهایی دادستانی و شعبه پیش‌دادرسی قرار گیرد، طبیعتاً رسیدگی به جنایت تجاوز موضوع ماده ۸ مکرر اساسنامه دیوان نیز می‌تواند در کنار سایر جرایم ارتكابی ادعایی که فلسطین درخواست نموده، مطرح شود. بنابراین، بدون تردید انضمام قسمتی از سرزمین اشغالی فلسطین از سوی اسرائیل، علاوه بر اتهام جنایات ارتكابی، ژنوسید، جنایت علیه بشریت و از همه مهم‌تر، جنایت جنگی، می‌تواند بررسی ارتكاب جنایت تجاوز از سوی مقامات اسرائیلی و حتی آمریکایی نیز مطمح نظر قرار گیرد.^{۵۰} در واقع، چالشی که برای دولت ایالات متحده در دیوان ممکن است ایجاد شود این است که نه‌تنها در این پرونده بلکه در وضعیت افغانستان نیز بحث امکان ارتكاب تعقیب برخی مقامات این کشور همچنان مطرح است؛ چالشی که به تحریم دادستانی دیوان در دوران ترامپ و رفع آن در دوران بایدن انجامید اما دولت بایدن هنوز از بررسی موضوع در دیوان ناخرسند است.^{۵۱}

46. See, State of Palestine, accessed June 17, 2022, <https://www.icc-cpi.int/palestine>.

47. Ibid.

48. ICC-01/18-143, Situation in the State of Palestine, op.cit, Operative Clause.

49. See, State of Palestine, op.cit.

۵۰. از نظر عنصر مادی، برخی جنایت تجاوز را اقدامی دسته‌جمعی دانسته و معتقدند به سختی می‌توان آن را جنایتی منفرد برشمرد ولی در عین حال، از منظر عنصر معنوی آن را محدود به تعداد اندکی از تصمیم‌گیرندگان دانسته‌اند. نک: هیلدا رضایی و صادق سلیمی، «تقارن مسؤولیت بین‌المللی فرد و دولت در قبال تجاوز»، پژوهش‌های حقوقی جزا و جرم‌شناسی، ۷ (۱۳۹۵)، ۱۲۲.

51. Nienke Grossman and Ellen Pruitt. "Litigating U.S. Policy toward the International Criminal Court?", accessed June 17, 2022, www.asil.org.

باین‌حال، اعمال ماده ۸ مکرر اساسنامه دیوان نیز تابع ۳ شرط شکلی است که برخی بر عهده فلسطین و برخی بر عهده مجمع عمومی دولت‌های عضو دیوان است. بنابراین، اگرچه در ارتکاب جنایت تجاوز در اثر اقدامات اسرائیل در خصوص انضمام قسمت‌هایی از کرانه باختری تردید چندانی وجود ندارد اما چالش‌هایی که بر سر راه طرح این موضوع در دیوان وجود دارد، قابل تأمل هستند. نخست اینکه طبق ماده ۴۰ کنوانسیون حقوق معاهدات وین ۱۹۶۹، اگر اصلاحی بر معاهده وارد شود، تنها برای آن دسته از دولت‌هایی که آن را پذیرفته‌اند، لازم‌الاجرا خواهد بود. مطابق تارنمای معاهدات سازمان ملل متحد برای لازم‌الاجرا شدن اصلاحیه اجلاس کامپالا بر اساسنامه دیوان، تصویب ۳۰ دولت لازم است که این امر با تصویب ۴۱ دولت در حال حاضر محقق شده است. به‌طور مشخص دولت فلسطین نیز در تاریخ ۲۶ ژوئن ۲۰۱۶ اصلاحیه را به تصویب رسانده است.^{۵۲}

نکته دوم اینکه طبق بند ۱ ماده ۱۵ مکرر اساسنامه اگر دولت عضو طبق ماده ۱۳ اساسنامه، به دیوان اعطای صلاحیت نمود، دیوان وارد عمل خواهد شد. با توجه به اعلامیه فلسطین برای ورود دیوان به جنایات ارتكابی در سرزمین اشغالی فلسطین در سال ۲۰۱۸ این شرط نیز برآورده شده است. نکته سوم آنکه طبق بند ۲ ماده ۱۵، دیوان در خصوص جرم تجاوز تنها زمانی مبادرت به اعمال صلاحیت می‌کند که یک سال از تصویب سی‌امین سند تصویب لازم در این خصوص گذشته باشد. نکته جالب آنکه دولت فلسطین در ۱۷ جولای ۲۰۱۸ سی‌امین سند تصویب را به امین معاهده تودیع نمود^{۵۳} و به این ترتیب، این شرط نیز تأمین گردید.^{۵۴} نکته بعدی در بند ۳ ماده ۱۵ مکرر این است که برای اعمال صلاحیت دیوان در خصوص جرم تجاوز باید اکثریت دو سوم دولت‌های عضو پس از ۱ جولای ۲۰۱۷ این موضوع را در مجمع عمومی دولت‌های عضو تصویب نمایند. این اتفاق نیز با تصویب دول عضو دیوان در دسامبر ۲۰۱۷ و پیش از لازم‌الاجرا شدن اصلاحیه کامپالا به وقوع پیوست.^{۵۵}

در کنار این شروط شکلی، چند شرط ماهوی دیگر نیز در بندهای بعدی ماده ۱۵ مکرر وجود دارند که برای اعمال صلاحیت دیوان در خصوص جنایت تجاوز ضروری هستند.

نخست آنکه اگر دولت متجاوز عضو دیوان نباشد، دیوان نمی‌تواند در مورد جرم ارتكابی تجاوز در سرزمین یا توسط اتباع دولت غیر عضو اعمال صلاحیت کند. طبق این شرط در ظاهر امر، اسرائیل دولت عضو دیوان تلقی نمی‌شود اما نکته اینجاست که انضمام سرزمین از سوی مقامات اسرائیلی امری است که در سرزمین دولت عضو یعنی فلسطین محقق شده است هرچند که اتباع اسرائیلی مرتکب این جنایت شده باشند. از این‌رو، عدم عضویت اسرائیل در دیوان نمی‌تواند مانعی بر سر راه

52. See, State of Palestine, op.cit.

53. See Assembly of States Parties to the Rome Statute, accessed June 17, 2022, <https://asp.icc-cpi.int>.

54. See the global Companion for Prevention of Aggression, accessed June 17, 2022, <https://crimeofaggression.info>.

55. See: ICC-ASP/16/Res. 5.

برای بررسی چالش‌های پیش روی اصلاحیه کامپالا که از سوی بسیاری از حقوق‌دانان مطرح شده بود، نک: عبدالمجید سودمندی، «چالش‌های حقوقی گسترش صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی به جنایت تجاوز»، پژوهش‌های حقوق تطبیقی، ۲۰ (۱۳۹۵): ۱۲۷-۱۴۹.

اعمال صلاحیت دیوان باشد به خصوص اینکه شعبه پیش‌دادرسی در تصمیم ۵ فوریه خود، کرانه باختری، غزه و بیت‌المقدس شرقی را بخشی از سرزمین فلسطین قلمداد کرده است.^{۵۶} نکته ماهوی دوم آن است که دادستان در زمان تحقیقات خود باید احراز کند که شورای امنیت در عملکرد خود موضوع مورد نظر را تجاوز قلمداد کرده باشد. باتوجه به تازه بودن موضوع انضمام کرانه باختری از سوی نخست‌وزیر وقت رژیم صهیونیستی در سال ۲۰۲۰ و اتمام تحقیقات مقدماتی دادستان در سال ۲۰۱۹ به نظر می‌رسد که هنوز هم امکان تکمیل تحقیقات و درج جرم تجاوز در کیفرخواست نهایی دادستانی وجود دارد. باین‌حال، نکته مهم در این میان آن است که آیا شورای امنیت تاکنون این اقدام اسرائیل را به‌عنوان عمل تجاوزکارانه مورد شناسایی قرار داده است یا خیر. با بررسی رویه شورا پس از اعلام رسمی انضمام کرانه باختری از سوی نتانیاهاو، موردی مشاهده نمی‌شود.^{۵۷}

باین‌حال، باید منتظر بود تا در صورت نهایی شدن بحث انضمام سرزمین، واکنش شورای امنیت را در این خصوص در بازه زمانی ۲۰۱۸ به بعد یعنی زمان عضویت فلسطین در دیوان ملاحظه کرد. باید خاطر نشان ساخت همان‌گونه که پیش‌تر گفته شد، شورا همواره نسبت به شهرک‌سازی اسرائیل در سرزمین‌های اشغالی اعلام موضع کرده و آن را غیرقانونی تلقی کرده است. به نظر می‌رسد که در خصوص الحاق بخش‌هایی از کرانه باختری می‌توان چنین رویکرد مشابهی را از شورا انتظار داشت. همچنین، طبق بند ۸ ماده ۱۵ مکرر، اگر تا ۶ ماه از تاریخ ابلاغ دادستانی به دبیر کل ملل متحد در خصوص احراز وضعیت تجاوز از سوی شورای امنیت، پاسخی واصل نشود، دادستانی می‌تواند در پرتو

۵۶. در ادبیات مرتبط با دیوان، نویسندگان و صاحب‌نظران بیشتر به موضوع امکان ارتکاب تجاوز از سوی دولت عضو علیه بازیگران غیر دولتی، مشارکت اتباع دولت غیر عضو در فرایند ارتکابی جرم تجاوز از سوی دولت عضو دیوان، یا مستثنی بودن ارتکاب تجاوز از سوی بازیگران غیر دولتی، امکان ارتکاب تجاوز از سوی دولت عضو علیه دولت غیر عضو اشاره کرده‌اند. از این‌رو، به‌نظر می‌رسد وضعیت فلسطین حالت خاص (Sui generis) دارد. نک:

Werle and Jeßberger, op.cit: 611.

همچنین؛ رضا موسی‌زاده و حسین فروغی‌نیا، «تعریف جنایت تجاوز در پرتوی قطعنامه کنفرانس بازنگری اساسنامه دیوان کیفری بین‌المللی در کامپالا»، راهبرد، ۶۳ (۱۳۹۱): ۱۶۰-۱۶۱. برای بررسی بیشتر در این خصوص، نک: صادق سلیمی، «محدودیت‌های دیوان بین‌المللی کیفری در اعمال صلاحیت نسبت به مرتکبین تجاوز»، پژوهش حقوق عمومی، ۲۲ (۱۳۹۹): ۶۷-۹۰. حتی برخی در این زمینه، سخن از ارتکاب تجاوز در اثر حملات سایبری به میان آورده‌اند. نک: پرستو اسمعیل‌زاده، «حمله سایبری به مثابه جنایت تجاوز و بررسی صلاحیت دیوان کیفری بین‌المللی در رسیدگی به آن»، پژوهش‌های حقوق جزا و جرم‌شناسی، ۱۰ (۱۳۹۶): ۶۰-۵۶.

۵۷. باوجود این، همان‌گونه که پیش‌تر نیز اشاره شد، شورای امنیت در قطعنامه سال ۲۰۱۶ خود «دوباره تأیید می‌کند که ساخت شهرک‌های اسرائیلی در سرزمین اشغالی فلسطین از سال ۱۹۶۷ از جمله بیت‌المقدس شرقی، از اعتبار قانونی برخوردار نیست و به مثابه نقض آشکار حقوق بین‌الملل قلمداد می‌گردد...». همچنین، در بند دوم، از اسرائیل خواسته شده تا فوراً اقدامات مزبور را خاتمه دهد و در بند سوم تغییرات ایجاد شده از ۴ ژوئن ۱۹۶۷ از جمله در ارتباط با بیت‌المقدس را مورد شناسایی قرار نمی‌دهد. (S/RES/2334 (2016)) بنابراین، نفس ارتکاب نقض‌های فاحش از سوی اسرائیل مورد تأیید شورای امنیت بوده است. در واقع، اگر شهرک‌سازی‌های اسرائیل را در طول سال‌های اشغال تاکنون به عنوان قسمتی از برنامه انضمام آهسته سرزمین‌های اشغالی فلسطین به اسرائیل قلمداد کنیم، نقض فاحش مورد نظر اساسنامه دیوان می‌تواند محقق شده تلقی شود.

تجویز شعبه پیش دادرسی، تحقیقات لازم در این خصوص را آغاز کند. از این جهت دیوان مقید به احراز تجاوز از سوی شورای امنیت و یا نهاد دیگری نیست.^{۵۸} تاکنون چنین ابلاغی از سوی دادستانی به دبیر کل صورت نگرفته است. بنابراین، به نظر می‌رسد که از منظر صلاحیتی نیز مانعی بر سر راه ورود دادستانی به این موضوع وجود نداشته باشد.

نتیجه‌گیری

عمل تجاوز کارانه در حقوق بین‌الملل به‌عنوان نقض تعهدات معاهداتی و عرفی قلمداد می‌شود. انضمام سرزمین نیز مطابق قطعنامه تعریف تجاوز مجمع عمومی سازمان ملل به مثابه عمل تجاوز کارانه تلقی می‌شود. عمل تجاوز کارانه نقض بند ۴ ماده ۲ منشور ملل متحد در مقام منع تهدید یا توسل به زور در روابط میان دولت‌هاست. از طرفی، این مقرر در حقوق بین‌الملل عرفی نیز معادل و همتای مشابهی دارد که می‌توان تبلور آن را در قطعنامه تعریف تجاوز مصوب ۱۹۷۴ و قطعنامه اصول حقوق بین‌الملل در مورد روابط دوستانه و همکاری میان دولت‌ها بر اساس منشور ملل متحد مصوب ۱۹۷۰ مشاهده کرد. همان‌گونه که در بالا گفته شد، وجه عرفی این تعهد توسط دیوان نیز در قضایای مختلف احراز شده است.

اشغال به خودی خود نیز نقض تعهد عدم توسل به زور در حقوق بین‌الملل است و ممنوعیتی مشابه تجاوز دارد. عمل اشغال نوعی تجاوز محسوب می‌شود. انضمام خاک دیگری به سرزمین خود نیز عمل تجاوز کارانه قلمداد می‌شود. در نتیجه، می‌توان انضمام سرزمین را به‌عنوان نقضی مضاعف ارزیابی نمود.

با توصیف اقدامات اسرائیل در طول دوران اشغال که به انضمام تدریجی سرزمین‌های اشغالی منجر شده است، دادستانی دیوان می‌تواند به ابتکار خویش یا از طریق ارجاع وضعیتی که فلسطین به دیوان انجام داده، موضوع تجاوز را به‌عنوان جنایت موضوع ماده ۸ مکرر اساسنامه در دستور کار قرار دهد. انضمام سرزمین‌هاش اشغالی فلسطین موضوعی است که از ابتدای اشغال فلسطین از سوی اسرائیل در حال انجام بوده و با شهرک‌سازی‌های اسرائیل در سرزمین‌های اشغالی جدای از ارتکاب جنایت جنگی، جنایت علیه بشریت و حتی ژنوسید که مجال دیگری را برای بحث می‌طلبد، بحث جنایت تجاوز می‌تواند در خصوص موضوع فلسطین در دستور کار دیوان قرار گیرد. همان‌گونه که مشاهده شد، عناصر تجاوز در قالب تعریف مفهومی این جرم در ماده ۸ مکرر به‌صورت انضمام سرزمین توسط مقامات اسرائیلی و با حمایت مقامات وقت آمریکایی در دولت ترامپ انجام شد. دست کم دو عنصر آماده‌سازی و طراحی را می‌توان در این خصوص مدنظر قرار داد.

از طرفی، سایر شرایط شکلی و ماهوی امکان اعمال صلاحیت دیوان بر جرم تجاوز در این خصوص به واسطه عضویت فلسطین در دیوان، تصویب اصلاحیه کامپالا، تصویب مجمع دولت‌های عضو دیوان و امکان درخواست از شعبه پیش‌دادرسی برای تجویز تحقیقات از سوی دادستان در فرضی

58. Stefan Barigga and Niels Blokker, "Entry into Force and Conditions for the Exercise of Jurisdiction: Cross-Cutting Issues", in *The Crime of Aggression: A Commentary*, Eds Claus Kreß and Stefan Barriga (Cambridge: Cambridge University Press, 2016), 625-627.

که شورای امنیت اجرایی شدن اقدامات اسرائیل را به مثابه تجاوز تلقی ننماید، برآورده شده‌اند. ضمن اینکه مقامات اسرائیلی به‌عنوان اتباع دولت غیر عضو اساسنامه ممکن است جرم تجاوز را در سرزمین یک دولت عضو مرتکب شوند. در واقع، در پرتو تصمیم شعبه پیش‌دادرسی در ۵ فوریه ۲۰۲۱ که کرانه باختری، غزه و بیت‌المقدس شرقی را سرزمین کشور فلسطین قلمداد کرده است، می‌توان بر این نظر بود که اتباع اسرائیلی به‌عنوان دولت غیر عضو، عمل مجرمانه تجاوز را در سرزمین دولت عضو یعنی فلسطین مرتکب شده‌اند.

فهرست منابع

الف) منابع فارسی

- اسمعیل‌زاده، پرستو. «حمله سایبری به مثابه جنایت تجاوز و بررسی صلاحیت دیوان بین‌المللی کیفری در رسیدگی به آن»، *پژوهش‌های حقوق جزا و جرم‌شناسی* ۱۰ (۱۳۹۶): ۵۶-۶۰.
- آقایی جنت‌مکان، حسین. «تعریف، عناصر و شروط اعمال صلاحیت دیوان بین‌المللی کیفری نسبت به جنایت تجاوز با نگاهی به موافقتنامه کامپالا». *مجله حقوقی بین‌المللی* ۴۴ (۱۳۹۰): ۱۶۳-۱۸۴.
- پورخاقان، زینب. «بررسی جرم تجاوز در کنفرانس بازنگری اساسنامه دیوان بین‌المللی کیفری». *پژوهش‌های حقوقی* ۱۷ (۱۳۸۹): ۵۲۷-۵۴۲.
- رضایی، هیلدا و صادق سلیمی. «تقارن مسؤولیت بین‌المللی فرد و دولت در قبال تجاوز». *پژوهش‌های حقوق جزا و جرم‌شناسی* ۷ (۱۳۹۵): ۱۰۷-۱۲۴.
- سلیمی، صادق. «محدودیت‌های دیوان بین‌المللی کیفری در اعمال صلاحیت نسبت به مرتکبین تجاوز». *پژوهش حقوق عمومی* ۲۲ (۱۳۹۹): ۶۷-۹۰.
- سودمندی، عبدالمجید. «چالش‌های حقوقی گسترش صلاحیت دیوان بین‌المللی کیفری به جنایت تجاوز». *پژوهش‌های حقوق تطبیقی* ۲۰ (۱۳۹۵): ۱۲۷-۱۴۹.
- شایگان فرد، مجید. «دیوان بین‌المللی کیفری و صلاحیت رسیدگی به جنایت تجاوز». *فصلنامه حقوق* ۳۸ (۱۳۸۷): ۲۵۵-۲۷۹.
- صفایی آتشگاه، حامد و مهرداد سلامی. «مسؤولیت سران و نظامیان دولت‌های متجاوز در اساسنامه دیوان بین‌المللی کیفری». *فصلنامه مطالعات بین‌المللی پلیس* ۱۹ (۱۳۹۳): ۱۰۸-۱۲۵.
- گاسر، هانس پیتر. «حمایت از جمعیت غیرنظامی»، ترجمه هاجر سیاه‌رستمی، در *حقوق بین‌الملل بشردوستانه در مخصصات مسلحانه*، ویراستار دیتر فلک، به اهتمام و ویرایش سیدقاسم زمانی و نادر ساعد. تهران: شهردانش، ۱۳۸۷.
- مقامی، امیر، محمدرضا ملت و مسعود احسن‌نژاد. «انتقال سفارت آمریکا به سرزمین‌های اشغالی فلسطین از منظر حقوق بین‌الملل». *مطالعات حقوقی* ۲۹ (۱۳۹۷): ۱۹۵-۲۲۵.
- موسی‌زاده، رضا و حسین فروغی‌نیا. «تعریف جنایت تجاوز در پرتوی قطعنامه کنفرانس بازنگری اساسنامه دیوان بین‌المللی کیفری در کامپالا». *راهبرد* ۶۳ (۱۳۹۱): ۱۶۰-۱۶۱.
- نژندی‌منش، هیبت‌الله و وحید بذار. «تکمیلی بودن صلاحیت دیوان بین‌المللی کیفری و جنایت تجاوز». *آموزه‌های حقوق کیفری* ۱۴ (۱۳۹۶): ۲۰۱-۲۲۴.

ب) منابع خارجی

Books:

- Doswald-Beck, Louise. *Human Rights in Times of Conflict and Terrorism*. Oxford: Oxford University Press, 2001.
- Schabas, William. *The International Criminal Court: A Commentary on the Rome Statute*. 2nd Ed. Oxford: Oxford University Press, 2016.
- Werle, Gerhard and Florian Jeßberger. *Principles of International Criminal Law*. 4th Ed. Oxford: Oxford University Press, 2020.

Articles:

- Barriga, Stefan and Niels Blokker. "Entry into Force and Conditions for the Exercise of Jurisdiction: Cross-Cutting Issues", in *the Crime of Aggression: A Commentary*. Eds Claus Kreß and Stefan Barriga. Cambridge: Cambridge University Press, 2016.
- Bothe, Michael. "The Administration of Occupied Territory", in *The 1949 Geneva Conventions: A Commentary*. Eds Andrew Clapham, Paola Gaeta, Marco Sassòli. Oxford: Oxford University Press, 2015.
- Grossman, Nienke and Ellen Pruitt. "Litigating U.S. Policy toward the International Criminal Court", at: www.asil.org, accessed June 17, 2022.
- Hofmann, Rainer. "Annexation", Max Planck Encyclopedia of Public International Law, Online Version, at: www.opil.ouplaw.com
- Lubell, Noam. "Human Rights Obligation in Military Occupation". *International Review of the Red Cross* 885(2012): 317-337.
- Murphy, Sean. "The Crime of Aggression at the ICC", in *Oxford Handbook on the Use of Force*. Ed. Marc Weller. Oxford: Oxford University Press, 2015.
- Rubin, Benjamin. "Israel, Occupied Territories". Max Planck Encyclopedia of Public International Law, Online Version, at: www.opil.ouplaw.com.
- Zimmermann and Freiburg. Article 8bis, Otto Triffterer and Kai Ambos (eds), *The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary* 3rd ed, UK: C.H. Beck, Hart, Nomos, 2016.

Cases:

- Appeals Chamber, The Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo, Judgment on the Appeal of Mr. Thomas Lubanga Dyilo against the Decision on the Defence Challenge to the Jurisdiction of the Court pursuant to article 19 (2) (a) of the Statute of 3 October 2006, ICC-01/04-01/06-772, 14 December 2006.
- Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (The Gambia v. Myanmar), at: <https://www.icj-cij.org/en/case/178>
- Armed Activities on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v. Uganda), 19 December 2005, ICJ Reports 2005.
- ICC-01/18-143, Situation in the State of Palestine, 2021.
- Legal Consequences of the Construction of a Wall in the Occupied Palestinian Territory, Advisory Opinion, I. C. J. Reports 2004.
- Legality of the Threat or Use of Nuclear Weapons, Advisory opinion, ICJ Reports 1996.
- Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua, I. C. J. Reports 1986.
- Office of the Prosecutor, Prosecution request pursuant to article 19(3) for a ruling on the Court's territorial jurisdiction in Palestine, ICC-01/18, 22 January 2020.
- Relocation of the United States Embassy to Jerusalem (Palestine v. United States of America), at: <https://www.icj-cij.org/en/case/176>

Documents:

- A/RES/2625, 24 October 1970, at: <https://unispal.un.org/DPA/DPR/unispal.nsf/0/25A1C8E35B23161C852570C4006E50AB>
- Amendments on the crime of aggression to the Rome Statute of the International Criminal Court, Kampala, 11 June 2010, at: https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtmsg_no=XVIII-10-b&chapter=18&clang=_en
- Assembly of States Parties, Official Records, 01/06/2018, Volume I, ICC-ASP/16/20/Vol. I, at: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP16/ICC-ASP-16-20-vol-I-ENG.pdf
- Charter of the Organisation of Islamic Cooperation, at: https://www.oic-oci.org/upload/documents/charter/en/oic_charter_2018_en.pdf
- Convention (IV) relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War. Geneva, 12 August 1949, at: <https://ihl-databases.icrc.org>
- Convention (IV) respecting the Laws and Customs of War on Land and its annex: Regulations concerning the Laws and Customs of War on Land. The Hague, 18 October 1907, at: <https://ihl-databases.icrc.org>
- Crime of Aggression: Amendments Ratification, at: https://asp.icc-cpi.int/en_menus/asp/crime%20of%20aggression/Pages/default.aspx
- Definition of Aggression, United Nations General Assembly Resolution 3314 (XXIX).
- Draft articles on Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, with commentaries, 2001.
- Fourth report of the *Special Rapporteur*, Mr. Dire Tladi (71st session of the ILC (2019)), p. 49, at: <https://legal.un.org/docs/?symbol=A/CN.4/727>
- International Legal Protection of Human Rights in Armed Conflict, UN Human Rights, Office of the High Commissioner, 2011.
- “Policy Department of Directorate-General for External Policies, Occupation/ annexation of a Territory: Respect for International Humanitarian Law and Human Rights and Consistent EU Policy”, 2015, p. 28, at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/534995/EXPO_STU\(2015\)534995_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2015/534995/EXPO_STU(2015)534995_EN.pdf)
- Report of the Secretary-General, Israeli settlements in the Occupied Palestinian Territory, including East - Jerusalem, and the occupied Syrian Golan, 5 October 2018, at: https://www.ecoi.net/en/file/local/1447363/1226_1540211469_n1830851.pdf
- Rome Statute of the International Criminal Court 1998.
- Status of Ratification and Implementation of the Kampala Amendments on the Crime of Aggression, at: <https://crimeofaggression.info/the-role-of-states/status-of-ratification-and-implementation/>
- UNSC Resolution 1397 (2002)
- UNSC Resolution 1515 (2003)
- UNSC Resolution 1850 (2008)

- UNSC Resolution 2334 (2016)
- UNSC Resolution 242 (1967)
- UNSC Resolution 338 (1973)
- UNSC Resolution 446 (1979)
- UNSC Resolution 452 (1979)
- UNSC Resolution 465 (1980)
- UNSC Resolution 476 (1980)
- UNSC Resolution 478 (1980)

Websites

- Halbfinger, David M. . “Netanyahu, Facing Tough Israel Election, Pledges to Annex a Third of West Bank”, New York Times, Sept. 23, 2019, <https://www.nytimes.com/2019/09/10/world/middleeast/netanyahu-israel-west-bank.html>.

- Holland, Steve and Jeff Mason, “Trump recognizes Golan Heights as Israeli, boosting Netanyahu and angering Syria”, Reuters, March 25, 2019 <https://www.reuters.com/article/us-usa-israel/trump-recognizes-golan-heights-as-israeli-boosting-netanyahu-and-angering-syria-idUSKCN1R61S6>

- Holmes, Oliver. “Netanyahu in the dock: image of Israeli PM on trial may haunt him forever”, Guardian, May 24, 2020, <https://www.theguardian.com/world/2020/may/24/netanyahu-in-the-dock-image-of-israeli-pm-on-trial-may-haunt-him-for-ever>

- Treaties, States Parties and Commentaries, accessed June 17, 2022, <https://ihl-databases.icrc.org>

- Geneva Conventions of 1949 and Additional Protocols, and their Commentaries, accessed June 17, 2022, <https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/vwTreatiesByCountry.xsp>

- United Nations Treaty Collection. accessed June 17, 2022, www.treaties.un.org.

- United Nations Documents. accessed June 17, 2022, <https://undocs.org>

- Al Jazeera Media Network. accessed June 17, 2022, <https://www.aljazeera.com>

- State of Palestine. accessed June 17, 2022, <https://www.icc-cpi.int>

- International Court of Justice. accessed June 17, 2022, <https://www.icj-cij.org>

- UN Human Rights Council. accessed June 17, 2022, <https://www.ohchr.org>.

- United Nations, accessed June 17, 2022, <https://www.un.org>

- White House, accessed June 17, 2022, <https://www.whitehouse.gov>

- Liebermann, Oren , “Why declaring Jerusalem the capital of Israel is so controversial”, CNN, December 7, 2017, <https://edition.cnn.com/2017/12/05/middleeast/trump-jerusalem-explainer-intl/index.html>

- Zraick, Karen . “A Look at the West Bank Area Netanyahu Vowed to Annex”, New York Times, June 24, 2020, <https://www.nytimes.com/2019/09/10/world/middleeast/jordan-valley-israel-netanyahu.html>

- State of Palestine, accessed June 17, 2022, <https://www.icc-cpi.int/palestine>.